

Ortodox zsinagóga

romantikus; 1895; Vorhand Mózes rabbi tér 3.

Az 1872-ben önállósult ortodox közösség 1895-ben építtette az Eötvös utca elején (ma Vorhand Mózes rabbi tér 3.) máig fennálló zsinagógát. Az építész nevét nem ismerjük, a tervek sem maradtak ránk.

Az egyszerű épület jól illeszkedik az utcaképbe. A mellette lévő házzal szoros egységet alkot. A lakóház - amelyet már Giba Antal 1824-ben készült várostérképén is feltüntettek - korábban imaházként működött, és itt kapott helyet a gondnoki lakás valamint a tüzelőtároló is. A zsinagóga megépítése után - mivel helyiségei fűthetők voltak - téli imateremként használták.

A romantikus, lépcsőzetes homlokzatú zsinagóga ÉNy-DK tájolású, külső mérete 9,30×20 méter. Az utcafront gazdagon díszített homlokzata hármastagolású. Elé féltetes belépő épült. A homlokzat bal és jobb oldalához egy-egy toldalék csatlakozik: a kórus feljáró és az udvari bejáró.

Az imatér közepén, téglá emelvényen áll a kovácsoltvas ráccsal körülvett Tóra-olvasó asztal (bima). A zsinagóga különlegessége a férfiak imatérétől farúccsal elválasztott kétszintes női karzat. A szokásnak megfelelően az épület keleti falához építették a Tóra-emelvényt, benne a Tóra-szekrényel. A fölötté lévő falfestményen Júda oroszlánjai láthatók, mancsukban Mózes kőtábláit tartva. A mennyezetet - az égbolt másaként - arany csillagokkal díszítették.

A 2000 áprilisában kezdődő rekonstrukció során bebizonyosodott, hogy a zsinagógát két periódusban építették. Először a főépület készült el magas, attika falas homlokzatával az utca vonalától valamivel beljebb. Az építés második periódusában - valamikor a 20. század első évtizedének végén - elkészült az utcafronton az előcsarnok és az oldalsó bejáratok. Valószínűleg ekkor alakították át a női karzatot is: megépült a karzat második szintje.

A műemlék jellegű épület a 20. század végére válságos állapotba került. A tetőzet megrongálódott, az épület beázott, a karzatot alá kellett dúcolni. Úgy tűnt, a romlás megállíthatatlan. 1999-ben azonban döntés született a helyreállításról. A kormány, a MAZSIHISZ, és Makó Város Önkormányzata támogatásával valamint az ortodox hívek adakozásából 2000-ben megkezdődhetett a felújítás. A beruházás értéke elérte a 78-80 millió forintot. A megújult, patinás épület hitközségi tulajdonban maradt, ünnepélyes felavatása 2002-ben volt. A zsinagóga udvarán emlékparkot alakítottak ki, ahol a mártírok emléktábláit helyezték el méltó környezetben.

(Urbancsok Zsolt)

